

HANIN KUFŘÍK – PROTIŽIDOVSKÁ NAŘÍZENÍ A VYHLÁŠKY

Andrea Tomečková

Po absolvování dvouhodinové lekce uvedou žáci na základě práce s textem příklady nařízení, která omezovala život Židům perzekvovaným nacisty. Kladou si otázky: „Proč nacisti tato nařízení vydávali? Jak se asi cítili jejich vrstevníci postižení protizidovskými vyhláškami?“

dějepis, občanská výchova, český jazyk a literatura

ZŠ

Metody: brainstorming a párové čtení. Hodinová dotace: 2 vyučovací hodiny. Cíle hodiny: popíše, jak zasahovaly Norimberské zákony do života Židů; žák roztřídí nařízení do skupin podle toho, jakých oblastí života se dotýkala; žák porovná jednotlivá nařízení dle jejich závažnosti.

Použité zdroje

HOLOCAUST. Protižidovské zákony a nařízení. [online]. (c) 2011, poslední aktualizace 25. 9. 2011[cit. 2012-07-15]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/cz/resources/documents/laws>

LEVINE, Karen. Hanin kufřík: příběh dívky, která se nevrátila. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, s. 9, 13, 33-35. ISBN 80-85608-70-7.

Evokace

Brainstorming - žáci se zamyslí nad tím, jak rádi tráví svůj volný čas, kde se scházejí s kamarády, jaké mají koníčky. Vyučující pak některé tyto informace heslovitě zapíše na tabuli.

- Stručné objasnění vzniku knihy Hanin kufřík

Knihy Hanin kufřík zachycuje skutečné události, které se odehrály na třech světadílech v průběhu téměř sedmdesáti let.

Na počátku knihy stál úplně obyčejný kufřík, trochu otrhaný na krajích, ale jinak v dobrém stavu. Na přední straně je velkým bílým nápisem napsáno dívčí jméno Hana Brady. A datum narození 16. května 1931. A ještě jedno slovo: „Waisenkind“. V němčině to znamená sirotek.

O: Co víte o době, kdy žila Hana a její bratr?

O: Co víte o významu slova holocaust?

Kufřík byl umístěn ve vitríně v muzeu v japonském Tokiu a japonské děti o něm věděly, že se k nim dostal z Osvětimi, koncentračního tábora, kde za druhé světové války trpěly a umíraly miliony lidí. U japonských dětí vzbuzoval otázky: Kdo to byla Hana Brady? Kam cestovala? Co měla v tom kufříku? Jaká vlastně byla a co se jí stalo? Stejně otázky si kladla i ředitelka muzea Fumiko Išioka, která se vydala po stopách hnědého kufříku. Jak její pátrání probíhalo a k jakým odhalením došla, se můžete dočíst na stránkách Hanina kufříku.

Uvědomění si významu

- Párové čtení
Rozdání textů „Hanin kufřík“ a rozdělení do dvojic.

Pokyny:

- Budete pracovat ve dvojicích.
- Text, který vám byl rozdán, je členěn do několika částí.
- Každý z vás si bude sám pro sebe číst jen danou část textu. Počkáte, až dočte váš soused a začnete si hrát na ZPRAVODAJE a TAZATELE. Ve čtení nepokračujete, dokud vás nevyzvu.
- Zpravodaj po dočtení daný celek shrne a tazatel mu položí otázku, která bude směřovat k pochopení přečteného textu – doptá se na nějakou informaci...
- Poté si vyměníte role a pokračujete tímto způsobem až k poslednímu odstavci textu.

!!! Před posledním odstavcem se žáci do sešitu několika slovy nebo větou pokusí zachytit, co mohla pociťovat Hana v situaci, v jaké se nacházela.

O: (v průběhu čtení) *Rozumíte všem výrazům v textu? Slovní spojení brunátný rozhořčením a ignorovat.*

Po dočtení ukázky:

O: *Co pociťovala Hana a Jiří? Zapište stručně, heslovitě do sešitu.*

O: *Proč?*

Reflexe

- Rozdělení do skupin (5-6 žáků)
- Rozdány nakopírované vyhlášky a nařízení.

Úkoly:

1) O: *Dovedli byste nařízení roztrždit do několika skupin podle toho, jakých oblastí života se dotýkají? Vymyslete pro jednotlivé skupiny název a ten zapište na pruhy papíru a přiložte nad vyhlášku/vyhlášky. Sdílení názvů s ostatními skupinami.*

2) Vyberte z protižidovských nařízení ta, o kterých jste se dočetli v ukázce z Hanina kufříku. Sdílení v rámci třídy.

3) Návrat k brainstormingu – O: *Kdybyste byli VY židovským dítětem, která nařízení by vás omezovala? Sdílení ve dvojicích. Pak krátce jedna dvojice v rámci třídy.*

- V kruhu.

O: *Zkuste přemýšlet o tom, proč nacisté takováto nařízení vydali.*

O: *Vyberte za skupinku jedno nařízení, které vám připadá nejméně zlé, přijali byste ho s nejmenším rozčarováním. Lze takovéto nařízení nalézt? Prostor k diskusi.*

Příloha č. 1 Hanin kufřík

„Patnáctého března 1939 obsadily Hitlerovy fašistické oddíly zbytek Československa a život rodiny Bradyových se navždy změnil. Nacisté prohlásili Židy za zlé a nebezpečné nepřátele všech lidí. Od té chvíle byli všichni Židé v Novém Městě, včetně rodiny Bradyových, nuceni žít podle odlišných pravidel.

Židé směli opouštět své domy jen v určitých hodinách. Směli nakupovat jen ve vyhrazených obchodech a jen po vymezenou dobu. Nesměli cestovat, takže skončily návštěvy milovaných tet, strýčků a babiček v blízkých městech. Museli nacistům nahlásit vše, co vlastnili – umělecké předměty, šperky, přibory, bankovní knížky. Urychleně ukrývali nejценnější dokumenty do skrýší v podkroví. Tatínkovu sbírku známek a mamincino stříbro schovali ke svým nežidovským přátelům. Ale rodinné rádio muselo být odevzdáno nacistickému úředníkovi na ředitelství.

Jednoho dne chtěla jít Hana s Jiřím do kina na Sněhurku a sedm trpaslíků. Když se dostali k pokladně, uviděli nápis, na kterém stálo „Židům vstup zakázán“. Brunátní rozhořčením a s planoucíma očima se otočili a šli domů. Hana vcházela do dveří rozezlená a znechucená. „Co se to děje? Proč nemohu jít do kina? Proč prostě nemohu ten nápis ignorovat?“ Maminka s tatínkem se na sebe jen podívali. Jednoduchá odpověď neexistovala.

Zdalo se, že každý týden přichází nová omezení. Židům vstup na hřiště zakázán. Židům vstup na sportoviště zakázán. Židům vstup do parků zakázán. Hana už nesměla chodit na gymnastiku. Dokonce i rybník, kam chodila bruslit, byl prohlášen za území, kam Židé nesměli. Její přátelé, kteří nebyli židovského původu, byli z nových pravidel nejdříve zmateni stejně jako Hana. Seděli spolu ve škole jako dřív a nadále se bavili prováděním rozmarných kousků jako předtím, ve třídě i mimo ni. „Zůstaneme spolu navždycky, ať se děje, co se děje,“ slibovala Haně její nejlepší kamarádka Marie. „Nedovolíme nikomu, aby nám říkal, s kým si smíme hrát a s kým ne!“ Ale jak pozvolna ubíhal měsíc po měsíci, přestávali za Hanou její přátelé po škole i o víkendech chodit. Dokonce se Marie začala Haně vyhýbat. Mariini rodiče dříve židovskou kamarádku zakázali. Obávali se, že by celá rodina mohla být nacisty potrestána za to, že Marii toto přátelství schvalují. Hana se cítila nesmírně osamělá.

S každým dalším ztraceným kamarádem, s každým novým omezujícím opatřením cítila Hana s Jiřím, jak se jejich svět stává menším a menším. Měli zlost. Byli smutní, znechucení a zklamaní. „Co můžeme dělat?“ ptali se rodičů. „Kam je nám dovoleno jít?“

Příloha č. 2

Č. j. 17.791 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 č. j. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským

z a k a z u j i

na základě článku 2. a 3. odst. I. zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb.

s okamžitou platností Židům prodlévati na obou březích vltavských v úseku mezi Železničním mostem na Smíchově a mostem Hlávkovým.

Nedbání zákazu daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3. odst. I. cit. zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 29. července 1941.

Za policejního presidenta:

HUBER v. r.

(c) holocaust.cz

20

Bezirksbehörde in Kolin.

Okresní úřad v Kolíně.

Z.69.951/39.

Č.69.951/39.

K u n d m a c h u n g .

V y h l á š k a .

Im Interesse der öffentlichen Ruhe und Ordnung wird auf Grund des Art.3, Abs.1 des Ges.vom 14.Juli 1927, Zl.125 Smstg.d.G.u.Vdg.Juden der Eintritt in das neue Theater in Kolin verboten.

Nichtbefolgung dieses Verbotes wird nach der zzt.gesetzlichen Bestimmung mit Geldstrafen von 10 bis 5000 K, oder mit Freiheitsstrafen von 12 Stunden bis 14 Tagen bestraft und werden.

Durch diese Bekanntmachung wird die Kundmachung der Bezirksbehörde in Kolin vom 6.September 1939, Z.673 pres.erweitert.

Kolin, den 19.Januar 1940.

Der Bezirkskommissar:
Oberrat der politischen Verwaltung:
Dr.Růžička m.p.

V zájmu veřejného klidu a pořádku zakazují podle čl.3, odst.1 zák. ze dne 14.VII.1927, č.125 Sb.z.a.n. Židům přístup do nového divadla v Kolíně.

Nedbání tohoto zákazu trestá se podle cit.zákonného ustanovení pokutami od 10 K do 5000 K, příp.tresty na svobodě od 12 hodin do 14

Touto vyhláškou se doplňuje vyhláška okresního úřadu v Kolíně ze dne 6.září 1939, č.673 pres.

V Kolíně, dne 19.ledna 1940.

Okresní hejtman:
Vrchní rada politické správy:
Dr.Růžička v.r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 16.843 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 č. j. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským

zakazují

na základě článku 2. a 3. odst. I. zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. j. 125 Sb.

s okamžitou platností Židům vstup a jakékoliv prodlévání ve všech veřejnosti přístupných lesích v obvodu Velké Prahy, bez ohledu na to, kdo jest jich majitelem, tedy i v lesích soukromých.

Nedbání zákazu daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3. odst. I. cit. zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 17. července 1941.

Policejní president:
CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 21.164 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 číslo jedn. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským nařizuje policejní ředitelství v Praze

o přechodném ubytování židů v obvodu Velké Prahy

na základě článku 2 a 3 zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. toto:

Pro přechodné ubytování židů vyhrazují se ve Velké Praze pouze tyto ubytovací podniky:

1. ubytovací podnik „Fišer“ v Praze II., Petrská ulice č. 3a,
2. ubytovací podnik „Star“ v Praze II., Sedmihradská ul. č. 6.

Současně zakazuje se přístup židům do všech ostatních ubytovacích podniků ve Velké Praze, určených pro přechodné ubytování, zejména do takových, které jsou navštěvovány cizinci.

Majitelům resp. odpovědným zástupcům ubytovacích podniků, do nichž přístup židům není dovolen, se ukládá, aby ihned opatřili podnik na význačném místě zevně a uvnitř příslušnými vývěskami německo-českými.

Nedbání zákazu příp. nařízení daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3 odst. 1 citovaného zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 10. září 1940.

Policejní president:

CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 11.118 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 č. j. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským **zakazují** na základě článku 2. a 3. odst. I. zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 čís. 125 Sb. z. a n.

s okamžitou platností Židům vstup a jakékoliv prodlévání ve všech veřejných sadech a zahradách, které nalézají se v policejním obvodu města Prahy.

Nedbání zákazu daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3. odst. I. cit. zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 14. května 1940.

Policejní president:
CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 20.847 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939
č. j. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidov-
ským a židovským

z a k a z u j i

na základě článku 2. a 3. odst. I. zákona o organizaci poli-
tické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb.

s okamžitou platností Židům přístup do veřejných
knihoven (půjčoven knih), jakož i vypůjčování knih
z těchto ústavů.

Současně nařizují správám příp. majitelům těchto ústavů,
aby na vhodných místech umístili příslušné vývěsky obsahující
upozornění na vydaný zákaz.

Nedbání zákazu resp. příkazu daného touto vyhláškou trestá
se podle ustanovení článku 3. odst. I. cit. zákona trestem na
penězích od 10 do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12
hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 6. září 1941.

Policejní prezident:

CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 19.040 pres.

160

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 čís. jedn. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským zakazují na základě čl. 2. a 3. odstavce 1. zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. z. a n.

s okamžitou platností Židům nakupovati v arijských obchodech, pokud se týče prodejnách výdělkových a hospodářských společenstev mimo denní dobu od 11. do 13. a od 15. do 16.30, která se touto vyhláškou pro Židy jako doba nákupní stanoví.

Majitelům, pokud se týče odpovědným zástupcům obchodních podniků a prodejen výdělkových a hospodářských družstev ukládá se pak, aby neprodleně umístili na význačném místě při vstupu do obchodních místností vývěsky v německé a české řeči, které obsahují stanovení výše uvedené nákupní doby pro Židy a spolu zákaz nákupu pro Židy mimo stanovené hodiny.

Nedbání zákazu a nařízení daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3. odst. 1. citovaného zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 5. srpna 1940.

Policejní president:

CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 21.750 pres.

Vyhláška.

S poukazem na zdejší vyhlášku ze dne 14. srpna 1939 číslo jedn. 19.334 pres. ohledně styku mezi obyvatelstvem nežidovským a židovským nařizuje policejní ředitelství v Praze

o dopravě židů pouliční drahou

na základě článku 2 a 3 zákona o organizaci politické správy ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. toto:

1.) Při dopravě pouliční elektrickou drahou v Praze smějí používat židé zásadně jen posledního přívěsného vozu bez místního omezení, pokud ovšem tento vůz má dvě plošiny (přední a zadní). Nemá-li vlak elektrické pouliční dráhy přívěsného vozu, nýbrž jen motorový vůz, jest židům zakázán přístup do něho vůbec.

2.) U přívěsných vozů se střední plošinou jest židům přístupna jen druhá (zadní) polovina vozu.

Nedbání zákazu příp. nařízení daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení článku 3 odst. 1 citovaného zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 12. září 1940.

Policejní prezident:

CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Č. j. 1.471 pres.

Vyhláška.

Podle článku 3. odst. 1. zákona ze dne 14. července 1927 č. 125 Sb. o organisaci politické správy nařizují:

1.) Židům bydlícím v obvodu Velké Prahy se nařizuje, aby odevzdali do 14 dnů po vydání této vyhlášky řidičské průkazy (vůdčí listy), jízdní průkazy motorových vozidel a osvědčení o zápisu motorového vozidla do rejstříku v dopravním oddělení policejního ředitelství v Praze II., Dittrichova ulice č. 17.

Povolení k řízení motorových vozidel, jakož i jízdní průkazy motorového vozidla a vlečného vozu nebudou se již Židům udělovati.

2.) Všem školám, podnikům, ústavům a pod., provádějícím v obvodu Velké Prahy výcvik řidičů motorových vozidel, se zakazuje, přijímati do výcviku Židy.

O tom, kdo je Židem, je směrodatný předpis § 1. vládního nařízení ze dne 4. července 1939 č. 136/1940 Sb.

Nedbání nařízení případně zákazu daného touto vyhláškou trestá se podle ustanovení čl. 3. odst. 1. citovaného zákona trestem na penězích od 10 K do 5.000 K, nebo trestem na svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze

dne 23. ledna 1941.

Policejní president:

CHARVÁT v. r.

(c) holocaust.cz

Ministerium für soziale und Gesundheitsverwaltung.
Ministerstvo sociální a zdravotní správy.

G.Z. L 1138 - 11/9.
Jedn.zn.

Prag, am 19. September 1940.
Praha, dne 19. září 1940.

Betrifft: Regierungsverordnung Slg.
Nr.136/1940.Durchführung der
§§ 23, 24, 25 und 26.

Věc: Vládní nařízení č.136/1940 Sb.
Provádění §§ 23,24, 25 a 26.

An die Landesbehörde in Prag,
Brünn,
an alle Bezirksbehörden
an den Magistrat der Hauptstadt
Prag
an den Regierungskommissar
der Stadt Brünn
an den Regierungskommissar
der Stadt Olmütz.

Zemskému úřadu
v Praze,
v Brně
všem okresním úřadům
magistrátu hl. města
P r a h y
Vládnímu komisaři města
B r n a
Vládnímu komisaři města
Olomouce.

Das Ministerium für soziale und Gesundheitsverwaltung macht auf die Durchführung der §§ 23, 24, 25 und 26 der Reg.Vdg. Slg.Nr.136/1940 aufmerksam und ersucht, die Juden, die früher eine ärztliche Praxis betrieben haben, und welche nicht im Sinne des § 24, Abs.1 der zit. Verordnung zur Ausübung einer ärztlichen Praxis zugelassen wurden, zu veranlassen, dass sie sofort - falls dies noch nicht geschehen sein sollte- die Schilder und die Hinweise auf ihre frühere Arztstätigkeit entfernen und auch die Bezeichnung "MUDr." nicht mehr öffentlich führen.

Diejenigen Aerzte, denen

Ministerstvo sociální a zdravotní správy upozorňuje na provedení §§ 23, 24, 25 a 26 vládního nařízení č. 136/1940 Sb. žádá, aby židé, kteří dříve vykonávali lékařskou praxi a kteří po smyslu § 24, odst.1 cit.nař. nebyli připuštěni k výkonu lékařské praxe pro židy, ihned odstranili, pokud se tak již nestalo, své návštěvní tabulky a označení, svědčící o jejich dřívější lékařské činnosti; rovněž budiž zařízeno, aby tito neužívali veřejně označení "MUDr."

Ti lékaři, kterým dostalo

(c) holocaust.cz

36152/40